

Vergaderjaar 2010–2011

26 396

Vervanging pantservoertuigen M577 en YPR

Nr. 84

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 7 oktober 2010

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben enkele fracties de behoefte om over de beide brieven van de minister van Defensie inzake de verkoop van Patria-pantservoertuigen (Kamerstuk 26 396, nr. 83) en antwoorden op vragen van de commissie inzake de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië (Kamerstuk 32 123 X, nr. 150), van respectievelijk 30 augustus 2010 en 26 augustus 2010, enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 7 oktober 2010 aan de minister van Defensie voorgelegd. Bij brief van 11 oktober 2010 zijn ze door de minister beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van der Ham

De adjunct-griffier van de commissie,
Van der Velden

¹ Samenstelling:

Leden: Albayrak, N. (PvdA), Ham, B. van der (D66), Fng voorzitter, Aptroot, Ch.B. (VVD), Smeets, P.E. (PvdA), Samsom, D.M. (PvdA), Jansen, P.F.C. (SP), Ortega-Martijn, C.A. (CU), Blanksma-van den Heuvel, P.J.M.G. (CDA), Koppejan, A.J. (CDA), Graus, D.J.G. (PVV), Gesthuizen, S.M.J.G. (SP), Ouweland, E. (PvdD), Rouwe, S. de (CDA), Groot, V.A. (PvdA), Tongeren, L. van (GL), Bommel, J.J.G. van (PVV), Ziengs, E. (VVD), Braakhuis, B.A.M. (GL), Nieuwenhuizen, C. van (VVD), Vliet, R.A. van (PVV), Dijkgraaf, E. (SGP), Schaart, A.H.M. (VVD) en Verhoeven, K. (D66).

Plv. leden: Jadnanansing, T.M. (PvdA), Veldhoven, S. van (D66), Neppérus, H. (VVD), Veen, E. van der (PvdA), Klijsma, J. (PvdA), Irrgang, E. (SP), Wiegman-van Meppelen Scheppink, E.E. (CU), Vacature, CDA, Koopmans, G.P.J. (CDA), Sharpe, J.E.J.W. (PVV), Karabulut, S. (SP), Thieme, M.L. (PvdD), Hijum, Y.J. van (CDA), Dam, M.H.P. van (PvdA), Klaver, J.F. (GL), Jong, L.W.E. de (PVV), Vacature, VVD, El Fassed, A. (GL), Steur, G.A. van der (VVD), Dijck, A.P.C. van (PVV), Staij, C.G. van der (SGP), Lodders, W.J.H. (VVD) en Koolmees, W. (D66).

Inhoudsopgave

	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie	2
II. Reactie van de minister van Defensie	3

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben een aantal vragen over de verkoop van Patria-pantservoertuigen aan Estland. Is het waar dat Estland deze voertuigen in Afghanistan wil gaan inzetten¹? Is het waar dat bij het Nederlandse leger de inzet van Patria-pantservoertuigen in Afghanistan niet goed bevallen is? Is dit aan Estland medegedeeld?

De leden van de SP-fractie vragen hoe het zit met de afspraak dat de Kamer vooraf moet instemmen met de verkoop. Genoemde leden merken op dat de Kamer vaak pas later wordt geïnformeerd. In de antwoorden op de vragen over de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië geeft de minister aan dat het voorkomt dat de Kamer uit concurrentieoverwegingen soms later wordt geïnformeerd. Dit bevreemdt deze leden, aangezien het kabinet de Kamer regelmatig informeert via een commercieel vertrouwelijke brief. Deze leden willen benadrukken dat zij veel waarde hechten aan correcte uitvoering van de motie van het lid Van den Doel².

Verder zijn de leden van de SP-fractie het niet eens met de zinsnede in de antwoorden op de vragen over de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië dat «een afwijzing op grond van het mensenrechten criterium slechts plaatsheeft wanneer de goederen zouden kunnen worden ingezet voor geconstateerde mensenrechtenschendingen». Deze leden vinden dat Nederland in het geheel geen wapens of landmachtmaterieel moet verkopen aan landen die volgens Amnesty International een loopje nemen met de mensenrechten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben enkele vervolgvragen inzake de brief van de minister van Defensie d.d. 26 augustus 2010 «Antwoorden op vragen van de commissie inzake de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië»³.

De minister antwoordt dat geen mensenrechtenschendingen zijn geconstateerd waarbij gepantserde infanterievoertuigen door het leger zijn ingezet. In hoeverre heeft de minister zicht op welke materialen door het Jordaanse leger zijn gebruikt bij mogelijke mensenrechtenschendingen? Kan de minister aanvullende garanties geven dat dergelijk materieel ook in de toekomst niet gebruikt zal worden bij mensenrechtenschendingen?

De minister geeft aan dat het mensenrechten criterium «belangrijk» en «bijzonder relevant is in de beoordeling van wapenexportaanvragen». Tevens antwoordt de minister dat in Europees verband is afgesproken dat

¹ http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/nederland_slijt_pantservoertuigen_aan_estland_1_498600?localLinksEnabled=false_

² Kamerstuk 1996–1997, 22 054, nr. 24.

³ Kamerstuk 2009–2010, 32 123 X, nr. 150.

een afwijzing van een aankoopverzoek slechts van toepassing is wanneer een direct verband bestaat tussen de aan te leveren goederen en de mensenrechtensituatie in het desbetreffende land.

Bieden de genoemde Europese afspraken individuele lidstaten de ruimte om wapenexportaanvragen af te wijzen in gevallen waar het directe verband tussen de aan te leveren goederen en schendingen van de mensenrechten hetzij ontbreekt, hetzij minder duidelijk is?

II. REACTIE VAN DE MINISTER

Is het waar dat Estland deze voertuigen in Afghanistan wil gaan inzetten?

Ja.

Is het waar dat bij het Nederlandse leger de inzet van Patria-voertuigen in Afghanistan niet goed is bevallen?

Is dit aan Estland medegedeeld?

De Patria-voertuigen hebben tijdens de inzet in Afghanistan voldaan aan de verwachtingen van Defensie. Deze goede ervaringen zijn voor Estland mede aanleiding geweest te besluiten tot aankoop.

De leden van de SP-fractie vragen hoe het zit met de afspraak dat de Kamer vooraf moet instemmen met de verkoop. Genoemde leden merken op dat de Kamer vaak pas later wordt geïnformeerd. In de antwoorden op de vragen over de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië geeft de minister aan dat het voorkomt dat de Kamer uit concurrentieoverwegingen soms later wordt geïnformeerd. Dit bevreemdt deze leden, aangezien het kabinet de Kamer regelmatig informeert via een commercieel vertrouwelijke brief. Deze leden willen benadrukken dat zij veel waarde hechten aan correcte uitvoering van de motie van het lid Van den Doel¹.

In de brief van 16 oktober 2007 (Kamerstuk 22 054 nr. 129) over de uitvoering van de motie-Van den Doel is uiteengezet dat de regering er naar streeft de Kamer in overeenstemming met de motie van den Doel c.s. vooraf te informeren over de verkoop van overtollige wapensystemen van Defensie. Incidenteel komt het voor, uit concurrentie-overwegingen of op verzoek van de koper, dat tot contractsluiting wordt overgegaan voordat de Kamer kan worden geïnformeerd. In het geval van de leverantie aan Jordanië waren zowel concurrentie-overwegingen als een verzoek van de koper aan de orde bij het besluit snel een contract te sluiten. In de verkoopcontracten wordt echter altijd een voorbehoud van instemming van de Kamer opgenomen alsmede een voorbehoud van afgifte van een exportvergunning.

De leden van de SP-fractie zijn het niet eens met de zinsnede in de antwoorden op de vragen over de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië dat «een afwijzing op grond van het mensenrechtencriterium slechts plaatsheeft wanneer de goederen zouden kunnen worden ingezet voor geconstateerde mensenrechtenschendingen». Deze leden vinden dat Nederland in het geheel geen wapens of landmachtmaterieel moet verkopen aan landen die volgens Amnesty International een loopje nemen met de mensenrechten.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben enkele vervolgvragen inzake de brief van de minister van Defensie d.d. 26 augustus 2010 «Antwoorden op vragen van de commissie inzake de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië.»

¹ Kamerstuk 1996–1997, 22 054, nr. 24.

De minister antwoordt dat er geen mensenrechtenschendingen zijn geconstateerd waarbij gepantserde infanterievoertuigen door het leger zijn ingezet. In hoeverre heeft de minister zicht op welke materialen er door het Jordaanse leger zijn gebruikt bij mogelijke mensenrechtenschendingen?

7, 8 en 9

Kan de minister aanvullende garanties geven dat dergelijk materieel ook in de toekomst niet gebruikt zal worden bij mensenrechtenschendingen? Welke rol speelt het mensenrechtencriterium in de afwegingen rond de verkoop van overtollig defensiematerieel?

De minister geeft aan dat het mensenrechtencriterium «belangrijk» en «bijzonder relevant is in de beoordeling van wapenexportaanvragen». Tevens antwoordt de minister dat er in Europees verband is afgesproken dat een afwijzing van een aankoopverzoek slechts van toepassing is wanneer er een direct verband bestaat tussen de aan te leveren goederen en de mensenrechtensituatie in het desbetreffende land. Bieden de genoemde Europese afspraken individuele lidstaten de ruimte om wapenexportaanvragen af te wijzen in gevallen waar het directe verband tussen de aan te leveren goederen en schendingen van de mensenrechten hetzij ontbreekt, hetzij minder duidelijk is?

Een voorgenomen verkoop van strategisch materieel wordt getoetst aan de acht criteria van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB. Met betrekking tot de mensenrechten zegt het Standpunt dat lidstaten een uitvoervergunning weigeren wanneer het risico bestaat dat uit te voeren militaire goederen of technologie gebruikt worden voor binnenlandse onderdrukking, mensenrechtenschendingen of schendingen van het internationaal humanitair recht. Ten aanzien van binnenlandse onderdrukking, waarmee onder andere wordt bedoeld op foltering en onmenselijke bestraffing, wordt bij de toetsing nagegaan of kan worden bewezen dat de goederen door de eindgebruiker kunnen worden gebruikt voor binnenlandse onderdrukking. De individuele lidstaten hebben bij deze toetsing een eigen verantwoordelijkheid.

Zoals uiteengezet in de brieven van 16 juni 2010 (Kamerstuk 32 123 X, nr. 142) en 26 augustus 2010 (Kamerstuk 32 123 X, nr. 150) inzake de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië is een zorgvuldige toetsing aan de acht criteria uitgevoerd waarbij onder meer onderzoek is verricht naar de mensenrechtensituatie in Jordanië. Daaruit is gebleken dat de overdracht geen negatieve gevolgen heeft voor de mensenrechtensituatie.